

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН

А. О. ХАРЕНКО, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва

Станом на 1.01.2015 року на території Черкащини функціонувало 440 сільськогосподарських підприємств, що здійснювали господарську діяльність на площі 814,7 тис. га сільськогосподарських угідь, з яких питома вага ріллі становить 97%. Частка орендованих угідь, протягом останніх п'яти років, коливалась на рівні 95 %. За площею землекористування господарства регіону представлені, як дрібними, з площею близько 200 га, так і крупними підприємствами, що обробляють десятки тисяч гектарів. До останніх відносяться : СТОВ "Пальміра" (23,5 тис. га) та ПСП "Плешкані" (10,3 тис. га) Золотонішського району, СТОВ "Зернова компанія "Хорс" (19,0 тис. га) Драбівського району, ТОВ "Олімп" (13,9 тис. га) Кам'янського району, ПАТ "НВФ "Урожай" (70,2 тис. га), СТОВ "АФ"Корсунь" (22,0 тис. га) та СТОВ "АФ"Злагода" (21,0 тис. га) Корсунь-Шевченківського району, ТОВ "Кищенці" (13,0 тис. га) Маньківського району, СТОВ "Агроко" (11,0 тис. га) Чорнобаївського району. Середня площа земельних угідь сільськогосподарських підприємств Черкащини коливається від 1,3 до 2,0 тис. га і зростає із заходу на схід області.

Щодо трудових ресурсів, слід відмітити тенденцію зменшення середньорічної чисельності працівників, зайнятих в сільському господарстві Черкащини, протягом п'яти останніх років, на 6,8 %, і їх розмір у 2014 році становив 30282 особи, з яких 60,8 % задіяно в рослинництві та 39,2 % – у тваринництві. Натомість підвищується рівень забезпеченості підприємств основними засобами. Так, капіталоозброєність працівників збільшилась з 86,6 тис. грн в 2010 р. до 95,3 тис. грн в 2014 р., а капіталооснащеність, за цей же період, досягла рівня 354,2 тис. грн. Це стало можливим завдяки оновленню МТП господарств технікою як вітчизняних, так і провідних іноземних виробників та інвестиціями у розвиток тваринництва.

У сільськогосподарських підприємствах області набуло поширення м'ясне і молочне скотарство та свинарство. Виробництвом молока займаються господарства на всій території регіону, а поголів'я корів у них, в середньому, коливається від 200 до 400 голів при надої на 1 голову близько 6000 кг. Проте, є товаровиробники, що мають понад 1000 голів дійного стада із продуктивністю понад 8000 кг. До них відносяться: СТОВ "Пальміра", ПСП "Плешкані" та СТОВ "АФ"Маяк" Золотонішського району; ПАТ "НВФ "Урожай" Корсунь-Шевченківського району; СТОВ "Дніпро", ТОВ "ім. Шевченка" та СТОВ "Агроко" Чорнобаївського району. Щодо м'ясного скотарства, на території Черкащини немає спеціалізованих відгодівельних комплексів і його функціонування відбувається лише на підприємствах, що виробляють молоко. Переважна більшість господарств регіону займається свинарством для задоволення власних потреб, проте його товарна складова представлена рядом

свинокомплексів у складі наступних господарюючих суб'єктів: ТОВ "Черкаська м'ясна компанія" (12,8 тис. гол.), ПАТ "Драбівське" (8,0 тис. гол.), ТОВ "Продсільпром" (6,0 тис. гол.), ТОВ "Безпечна" (12,8 тис. гол.), СТОВ "АФ"Маяк" (16,8 тис. гол.), ТОВ "Селекційний завод "Золотонішський" (22,4 тис. гол.), ПАТ "НВФ "Урожай" (8,0 тис. гол.), ТОВ "Чорнобайм'ясо" (11,2 тис. гол.), ТОВ "Чигиринська аграрна компанія" (11,3 тис. гол.) та ТОВ "Золотонішський бекон" (40,8 тис. гол.). Також на території регіону функціонує декілька потужних підприємств, що займаються виробництвом продукції птахівництва (ПАТ "Миронівська птахофабрика" та ПАТ "Птахофабрика "Перше травня").

Сільськогосподарські підприємства досліджуваного регіону мають ширину товару-мікс 6 позицій, а довжину – 4,83. Їх виробничий напрям визначається як зерно-технічний з розвинутим тваринництвом (в середньому за останні п'ять років, 75,2 % товарної продукції припадало на рослинництво, а саме 42,2 % – зернові, 13,7 % – насіння соняшнику, по 4,5 % на ріпак, сою і цукрові буряки; щодо продукції тваринництва – 9,7 % молоко та 5,2 % м'ясо свиней).

У 2010-2014 роках діяльність господарств Черкащини була прибутковою, а їх рівень рентабельності, протягом цього періоду, зріс на 10,0 п., і склав у 2014 році 28,2 п. Так, в середньому за досліджуваний період, 85,5 % розміру прибутку надійшло від галузі рослинництва, 8,9 % – галузі тваринництва і 5,6 % – надання послуг та перепродажу промислових товарів. Прибуток галузі рослинництва формується на 41,8 % за рахунок зернових (у тому числі 29,6 % кукурудза на зерно, 10,3 % – пшениця, 1,6 % – ячмінь), 32,7 % – олійних культур (в т. ч. 24,7 % – насіння соняшнику), 7,8 % – цукрових буряків. Серед галузей тваринництва прибутковим є молочне скотарство та виробництво м'яса свиней. Отже, ключовими видами продукції для сільськогосподарських підприємств Черкаської області є зернові (кукурудза на зерно та озима пшениця), олійні культури (в першу чергу насіння соняшнику) та цукрові буряки. В галузі тваринництва пріоритетним є розвиток молочного скотарства.

На наш погляд, сільськогосподарські підприємства Черкащини мають наступні сильні сторони: сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва та транзитні можливості; наявність земельних територій, що дозволяють виробляти та експортувати екологічно чисту продукцію; цінову конкурентоспроможність на світовому ринку. До негативних чинників, що можуть вплинути на ефективність їх діяльності, можна віднести наступні: слабо розвинена ринкова та виробнича інфраструктура; недостатній рівень державного регулювання та підтримки аграрного виробництва; недотримання оптимального науково обгрунтованого насичення сівозміни; залежність від кон'юнктури на світових ринках та валютних коливань; відсутність ефективних саморегульованих об'єднань учасників ринку. Проте, товаровиробники Черкащини матимуть значні можливості розвитку завдяки розширенню ринку збуту продукції через вихід на нові ринки або їх сегменти, а також – зміцнення конкурентних позицій за рахунок переходу до інноваційного типу розвитку виробництва і т.д.